

Sveriges Vägledarförening
Anita Edvinsson
Sekreterare

2016-02-28

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över slutbetänkande *Välja yrke* (SOU 2015:97)

Sveriges Vägledarförening har beretts tillfälle att yttra sig över Yrkesprogramsutredningens slutbetänkande *Välja yrke* (SOU 2015:97).

Sammanfattning

Sveriges Vägledarförening (SVF) har valt att yttra sig över förslagen i kapitel 3, 4 och 8 och ställer sig i huvudsak bakom förslagen, men lämnar synpunkter på vissa delar av förslagen om att skapa bättre förutsättningar för medvetna studie- och yrkesval:

- Förläggning av arbetslivskunskap som eget ämne bör omfatta hela elevens grundskoletid
- Prao ska endast genomföras på en arbetsplats utanför skolan
- Arbetsförmedlingen ska tillsammans med kommunerna ta fram praoplatser
- Riskbedömning av praoplatser ska göras redan vid framtagandet av praoplatser
- Studie- och yrkesvägledaren ska inte ses som administratör av praoo
- Utredning om utveckling av studie- och yrkesvägledningen ska omfatta alla skolformer och livslång vägledning samt ha en öppenhet avseende organisationsform.

Yttrande

Bättre förutsättningar för medvetna studie- och yrkesval (Kap 3)

Utredningen konstaterar att kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen i grundskolan varierar och att elevernas kunskaper om arbetslivet och vilka jobb som finns behöver förbättras.

Sveriges Vägledarförening ställer sig i huvudsak bakom förslagen som ska ge bättre förutsättningar för medvetna studie- och yrkesval.

Nedan kommenteras de delar där Sveriges Vägledarförening har synpunkter

Grundskolans läroplan och kursplaner ska förtydligas när det gäller kunskaper om arbetslivet

SVF ställer sig bakom förslaget att arbetslivskunskap blir ett eget ämne, det är dock viktigt att ämnet omfattar hela elevens grundskoletid och inte förläggs enbart till grundskolans senare årskurser.

Studie- och yrkesvägledning är en process som måste grundläggas tidigt för att få önskad effekt. Detta gäller särskilt om man menar allvar med att försöka bryta den könssegregerade arbetsmarknaden och pojkar och flickors val av utbildning, yrke och framtida arbete.

Alla elever i grundskolan och specialskolan ska ges möjlighet att genomföra minst två veckors praktisk arbetslivsorientering (prao) på en arbetsplats eller på ett yrkesprogram i gymnasieskolan

SVF instämmer i utredningens förslag om att alla elever ska få möjlighet till prao av god kvalitet.

- Föreningen anser dock att den ska genomföras på en arbetsplats utanför skolan. Prao på ett yrkesprogram i gymnasieskolan ska kunna erbjudas utöver prao på en arbetsplats för de elever som behöver extra underlag inför sitt val av gymnasieutbildning.
- Vi anser dessutom att Arbetsförmedlingen i samarbete med kommunerna ska ansvara för att skolorna får tillgång till tillräckligt utbud av prao-platser för att erbjuda alla elever en säker praoplats av god kvalitet. Arbetsförmedlingen är den myndighet som har den högsta kompetensen och det bästa nätverket för att hantera frågan om att ackvirera praoplats. Arbetet bör dock ske i samarbete med kommunerna eftersom de har kunskapen om skolornas och de enskilda elevernas behov.
- SVF anser att studie- och yrkesvägledaren inte ska ses som administratör av prao.

Arbetsmiljöverket får i uppdrag att informera huvudmän om hur riskbedömningar ska genomföras vid prao

SVF instämmer i utredarens förslag, men menar att arbetet med att erbjuda bra och säkra arbetsplatser av hög kvalitet ska ske under framtagandet av platserna och inte i slutskedet. Genom att ge Arbetsförmedlingen ett ansvar för framtagande av praoplats för grundskolan ser vi att kvaliteten på platserna kan öka, särskilt om Arbetsmiljöverkets informationsuppdrag även riktas till Arbetsförmedlingen.

En statlig utredning får i uppdrag att utveckla studie- och yrkesvägledningen i grundskolan

SVF ställer sig bakom förslaget om utredning med uppdrag att utveckla studie- och yrkesvägledningen

- SVF vill dock starkt betona betydelsen i att förslaget om utredning ska omfatta samtliga skolformer och inte endast omfatta grundskolan. Studie- och yrkesvägledning är en livslång process som bör hållas samman genom hela individens utbildnings- och arbetsliv. En översyn av studie- och yrkesvägledningen bör istället omfatta begreppet livslång vägledning och hur man ska garantera individen tillgång till studie- och yrkesvägledning under hela sin livskarriär, exempelvis via lagstiftning om rätten till vägledning som i en del av våra nordiska grannländer.
- I samband med en sådan översyn bör också behörigheten att arbeta som studie- och yrkesvägledare ses över och därmed också utbildningen så att den ger behörighet att arbeta inom ramen för livslång vägledning vilket inte är fallet idag.

- SVF vill även markera betydelsen av ett öppet direktiv till utredningen avseende organisationsform. Vi ifrågasätter utredningens bedömning att en centralt placerad vägledning kan innebära ett avstånd mellan vägledare och elev. Vår bestämda uppfattning är att en centralt placerad vägledning i normalfallet innebär att studie- och yrkesvägledarna är samlade under en chef men fullgör huvuddelen av sitt uppdrag på en eller flera skolor i kommunen.

Välja otraditionellt (Kap 4)

Gymnasieskolans yrkesprogram är tydligt könsuppdelade. För att yrkesprogrammen ska kunna attrahera nya grupper av elever och uppmuntra till mindre könsstereotypa utbildningsval krävs bättre förutsättningar för medvetna val.

Sveriges Vägledarförening ställer sig bakom förslagen som ger bättre förutsättningar för otraditionella val.

Regional samverkan och yrkesvux (Kap 8)

Utredningen lägger förslag om förbättringar inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

Sveriges Vägledarförening ställer sig bakom förslagen som rör regional samverkan och yrkesvux

Övergripande synpunkt

Utöver kommentarerna ovan noterar Sveriges Vägledarförening att det i utredningen saknas en mer tydlig och långtgående beskrivning av effekterna av att den som har kortast utbildningsbakgrund ska prioriteras vid antagningen till kommunal vuxenutbildning. SVF betonar därför behovet av att öppna upp yrkesvux för de ungdomar som har gått högskoleförberedande program i gymnasieskolan. En stor andel av dagens unga är inte mogna att ta ett avgörande beslut om framtida yrke förrän i 20-årsåldern eller ännu senare. Genom att som idag i princip utestänga unga vuxna från att skaffa sig en yrkesutbildning om de har gått ett gymnasieprogram är en återvändsgränd för framtiden. Det leder inte till att fler 16-åringar väljer yrkesprogram - det leder bara till att vi har en fortsatt hög ungdomsarbetslöshet. För att motverka denna utveckling krävs åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för yrkesväxling och livslångt lärande.

För Sveriges Vägledarförening

Anita Edvinsson
Sekreterare